

II. ÀMBIT SOCIOLABORAL. SALARIS, DESIGUALTAT I POLARITZACIÓ SALARIAL, QUALITAT DEL TREBALL, ATUR I POBRESA.

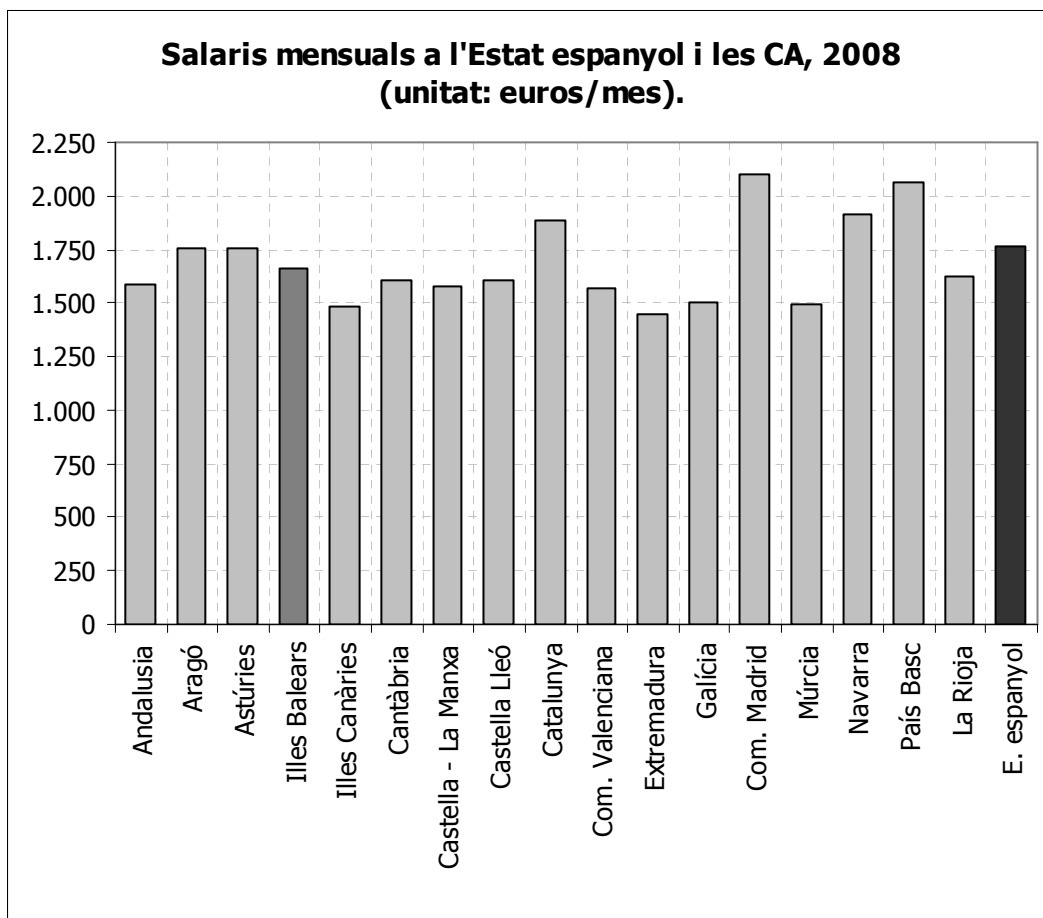
La **definició i objectiu** d'aquests indicadors és estudiar la desigualtat social a les Illes Balears en el context estatal a través dels salaris o rendes de treball. També s'analitzen altres aspectes com la desigualtat per gènere o nacionalitat en base a la distribució de la massa salarial, així com l'evolució de la contractació laboral i la seva qualitat, la taxa d'atur i la pobresa.

La **metodologia** utilitzada és l'explotació estadística de dades relatives als salaris, per mitjà de tota una sèrie d'índexs reconeguts. Es comença amb un estudi evolutiu entre 2000 i 2008, es continua amb l'anàlisi de la desigualtat i la polarització i, amb la intenció de conèixer adequadament la situació dels grups socials més vulnerables, s'analitza la desigualtat segons gènere i nacionalitat, concloent amb una aproximació al tema de la pobresa. En tots els casos, es contextualitza la posició de les Illes Balears en comparació amb les altres comunitats autònomes.

Les **fonts** utilitzades procedeixen de l'Institut Nacional d'Estadística (Comptabilitat Regional d'Espanya, Enquesta Trimestral de Costos Laborals, Enquesta de Població Activa i Enquesta de les Condicions de Vida), Observatori del Treball de les Illes Balears i de l'Agència Espanyola de l'Administració Tributària.

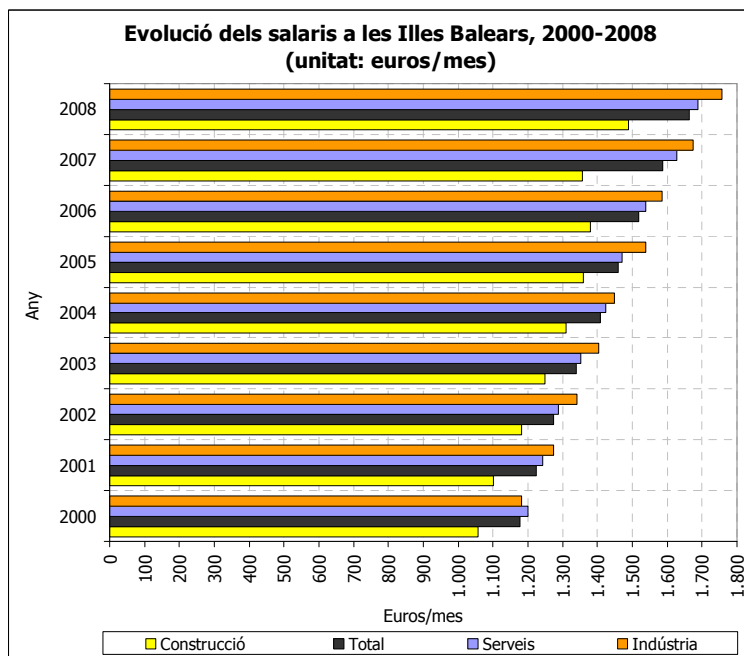
Un dels principals **resultats** mostra com el **salari mitjà mensual** a les Illes Balears s'ha incrementat un 41,27% entre el 2000 (1.177,89 euros/mes) i el 2008 (1.664,01 euros/mes), amb un increment mitjà del 4,41% anual. No obstant això, encara que les distàncies es redueixen, el salari mitjà de les Illes Balears s'ha situat en tot moment per davall de la mitjana estatal (2000: el 88,8% del salari mitjà espanyol; 2008: el 94,4%).

Gràfic 6.

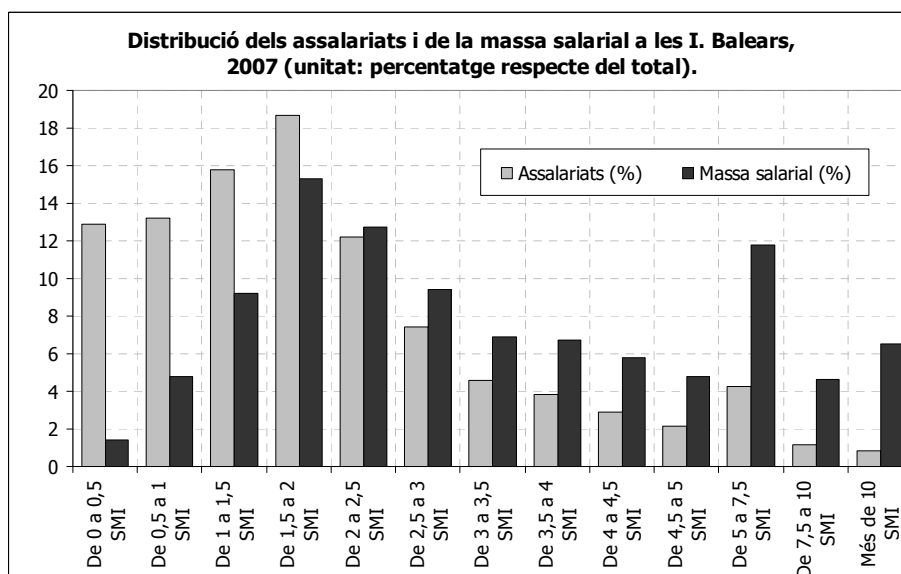
Per **sectors d'activitat**, la indústria és el 2008 la que arriba a uns majors salaris mitjans mensuals (taxa mitjana interanual del 4,23% per damunt del salari mitjà interprofessional). Al costat oposat se situa la construcció, on el salari mitjà es situa de mitjana en un 9,16% per davall del salari mitjà.

Gràfic 7.

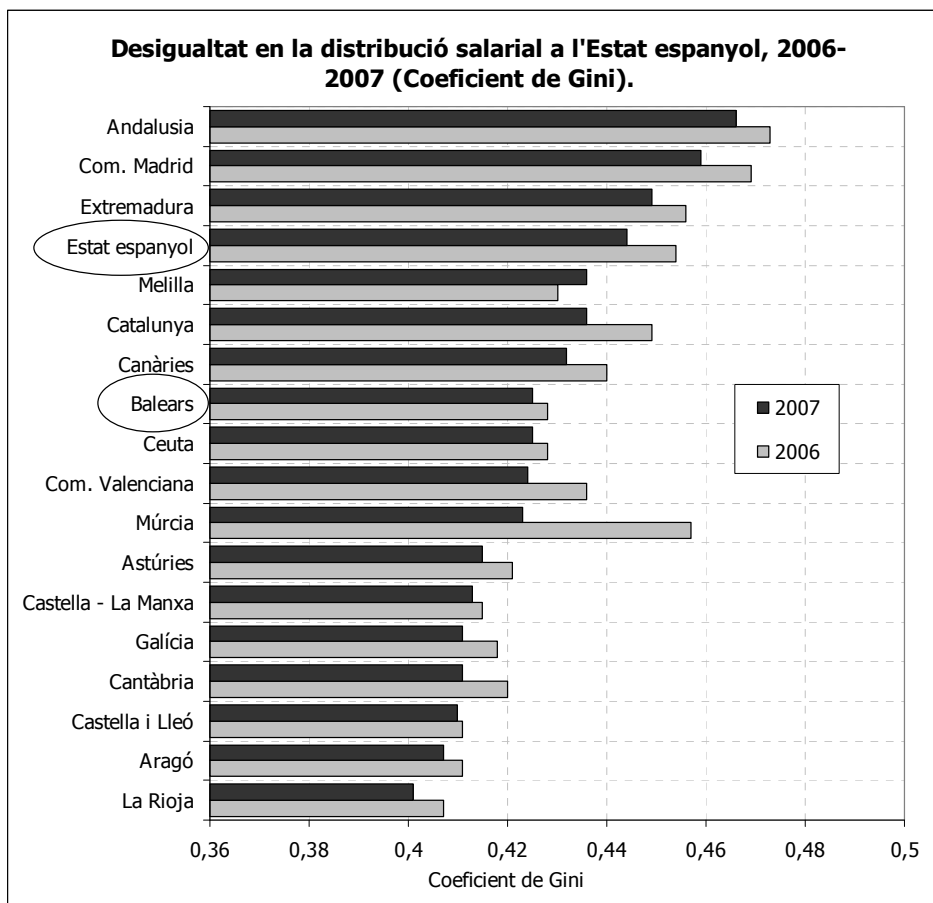

Les Illes Balears eren la novena CA espanyola en quant a **desigualtat en la distribució salarial** el 2006 amb un coeficient de Gini del 0,428 i el 2007 es situaven en el lloc onzè (coeficient de Gini del 0,425). Cal recordar que el coeficient de Gini quan més s'apropa a 1 significa que la distribució és més desigual. Uns resultats que freguen el 0,5 no poden ser considerats com a bons. I a l'Estat espanyol es detecta una moderada-alta desigualtat en la distribució de la massa salarial. Els estudis que s'han aplicat per analitzar la desigualtat en la distribució de la renda i del patrimoni per a l'Estat, també ens indiquen la seva desigual distribució.

Gràfic 8.

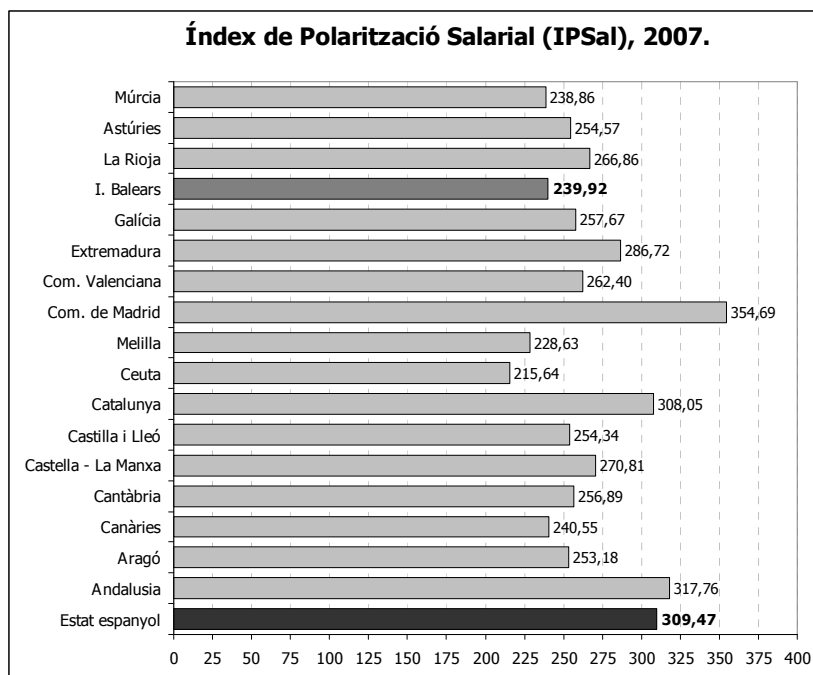

Gràfic 9.

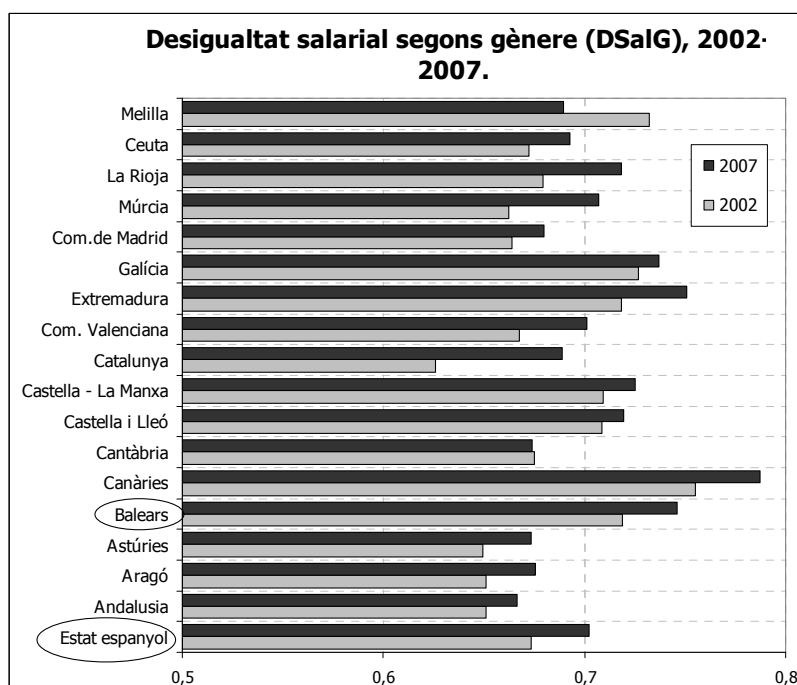
El 2007, el 58,6% dels assalariats de Balears rebien uns salaris bruts entre 1 i 3,5 vegades el SMI (Salari Mínim Interprofessional), tot assolint el 53,74% de la massa salarial. La **polarització salarial** a les Illes Balears no és tan extrema com la mitjana espanyola. A Balears, els assalariats que rebien entre 0 i 1 vegades el SMI, representaven el 26,3% del total i percebien un 25,83% de la massa salarial. El salari mitjà d'aquest grup, compost per 126.947 persones, era de 7.988 euros/any. Mentre que el salari mitjà dels que rebien més de 5 vegades el SMI era unes 15,9 vegades superior al dels que rebien entre 0 i 1 vegades el SMI. Aquest grup està compost per unes 30.814 persones a les que els hi correspondria un salari mitjà de 62.789 euros.

Gràfic 10.

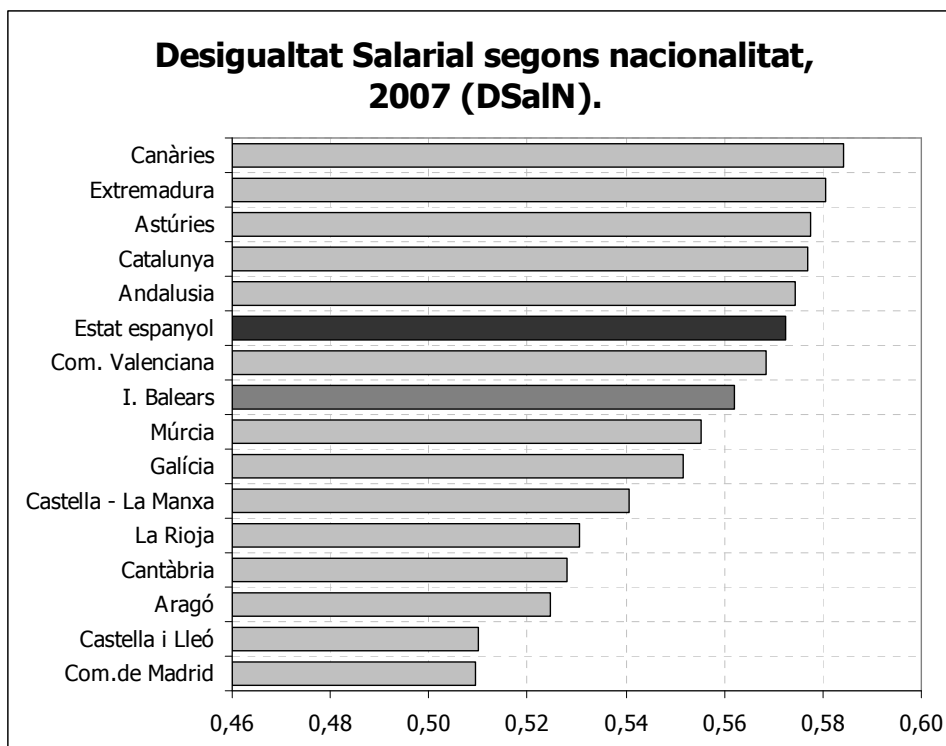
La **desigualtat salarial segons gènere (DsalG)** a les Illes Balears ha estat lleugerament per damunt del seu valor pel conjunt de l'Estat entre el 2002 i el 2007. El DSalG de les Balears era 0,72 el 2002 (0,04 punts per damunt del de l'Estat), i el 2007 era de 0,75 (0,05 punts per damunt). Així, tenim que les dones assalariades rebien de mitjana un salari brut mitjà de 14.404 euros/any, front als 19.309 dels homes. Cal tenir present, a més, que el salari mitjà de les Illes Balears (homes i dones) es trobava per davall de la mitjana estatal.

Gràfic 11.

El **salari mitjà dels treballadors estrangers** a les Illes Balears fou de 10.477 euros el 2007, mentre que el salari mitjà dels treballadors de nacionalitat espanyola va ser de 18.644 euros. Així doncs, l'indicador de desigualtat salarial segons nacional (DSalN) era de 0,56 (0,57 de mitjana estatal).

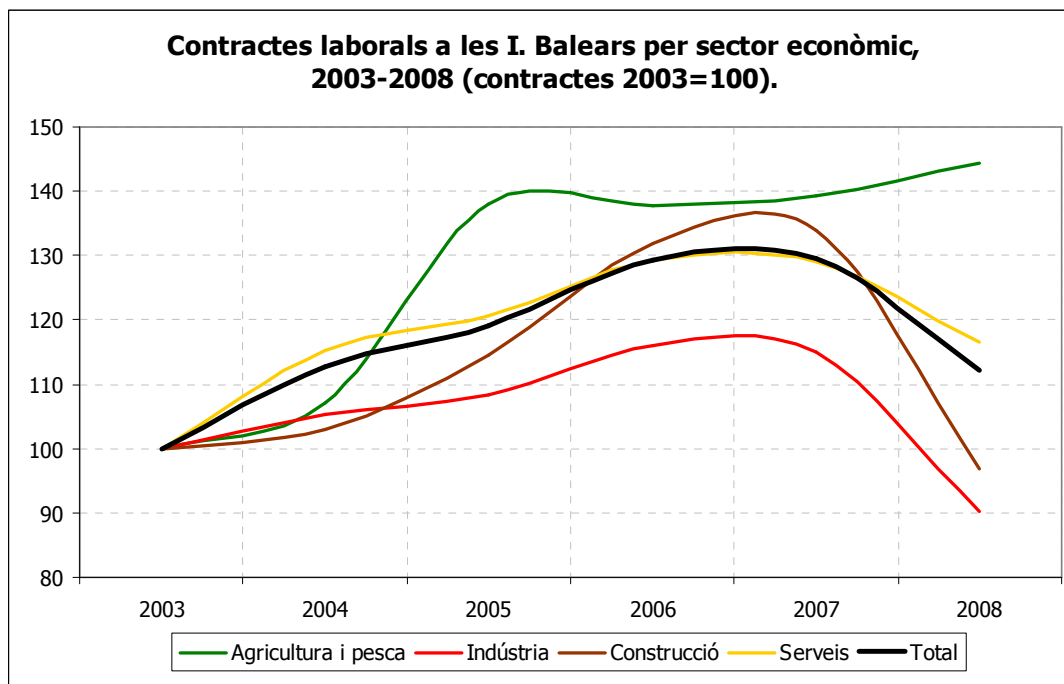
Gràfic 12.

L'evolució dels **contractes laborals per sectors econòmics** expressa la dinàmica quantitativa, en termes absoluts i relatius, de la contractació laboral a escala de la comunitat autònoma. L'indicador consisteix en la comparació dels nombres de contractes registrats per a cadascun dels sectors d'activitat econòmica any rere any. L'evolució de la contractació laboral a les Illes Balears entre 2003 i 2007 fou de creixement sostingut, decaient ja en aquell darrer any i agreujant-se en el 2008. En tot el sexenni els contractes de treball augmentaren en poc més de 41.000 (un 12,1%, amb una taxa mitjana de creixement anual del 1,9%). La contractació laboral a l'any 2007 experimentà una lleugera contracció, emperò amb un saldo interanual encara positiu. L'any **2008** fou ja de **destrucció neta de treball**, amb una pèrdua de més de 59.000 contractes que, en relació a l'any precedent, situà la taxa de *decreixement* mitjà en més de tretze punts.

L'agricultura i la pesca augmentaren en 1.250 els contractes. Una evolució positiva que pot considerar-se deguda, transitòriament, a la contractació d'immigrants i a la regularització de la situació de dones pageses, i, més estructuralment, a la incorporació de nous pagesos bé per via de l'agricultura ecològica, bé pel agroturisme. En els altres sectors econòmics –indústria, construcció i serveis– la dinàmica expansiva, reflectida en el volum de contractacions, tingué lloc en el quadrienni 2003-2006, estroncant-se a partir del 2007, any en que ja s'inicià el canvi de cicle. L'esclat de la bombolla immobiliària a partir de 2008 provocà una reducció de més de 23.000 contractes al sector de la construcció, i la crisi econòmica arrossegà el sector de serveis cap a una disminució de poc més de 33.000 contractes. La indústria, un sector molt lligat a l'esdevenir de la construcció i del turisme a les nostres Illes, fou el bloc d'activitat que al llarg del sexenni 2003-2008 evolucionà, en termes relatius, per un pendent de declivi continuat.

Gràfic 13.

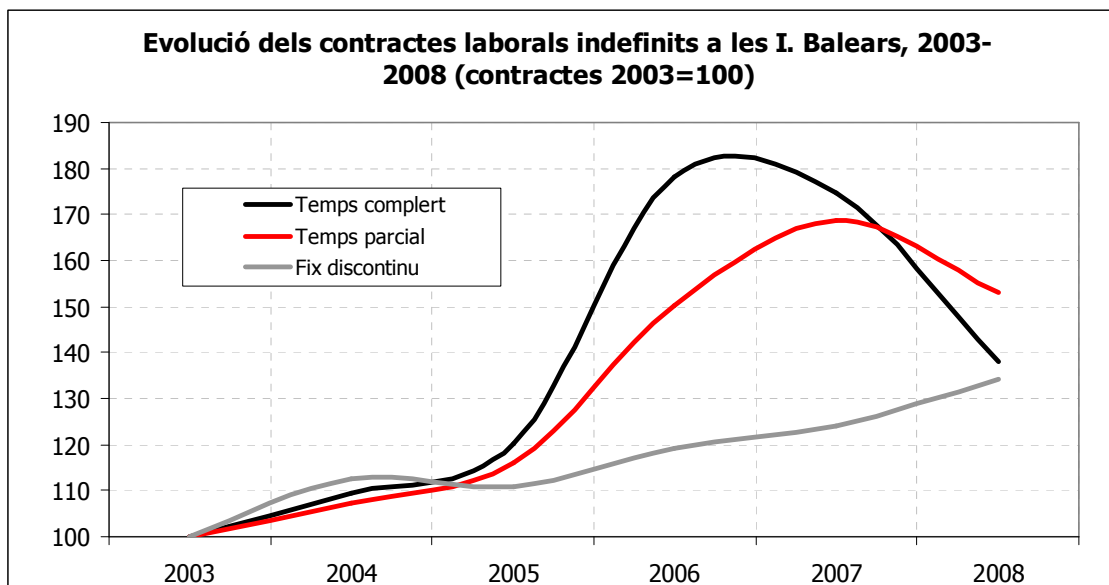

L'indicador de qualitat dels contractes laborals (IQL) es defineix com proporció de contractació indefinida respecte del total de contractes per any. El seu objectiu és complementar el coneixement de la contractació laboral a escala de la comunitat autònoma més enllà de la seva dinàmica quantitativa, considerant que els contractes indefinits i a temps complet reporten major qualitat a la condició laboral.

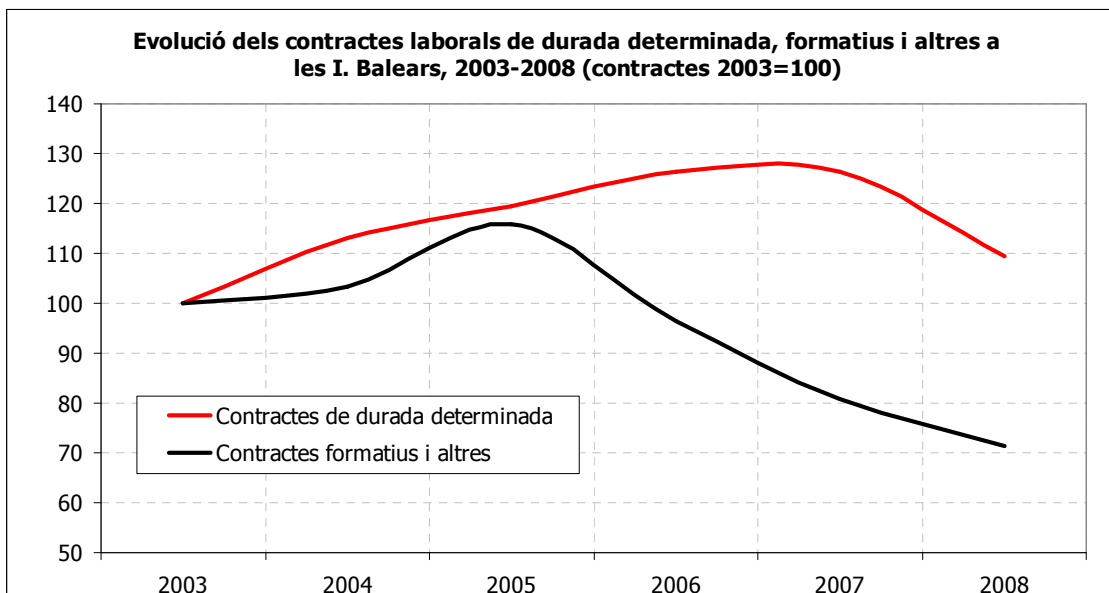
L'evolució de la qualitat en la contractació laboral (IQL) a les Illes Balears entre 2003 i 2008 fou de lleugera millora –des d'un 11% a un 13,6%–, però tal avenç no ha d'amagar que el 86,4% dels contractes s'enquadren en tipologies de baixa qualitat, entenent per tal les que suposen major precarietat laboral i, per tant, més vulnerabilitat social. Aquest és un tret estructural del mercat de treball a la nostra comunitat autònoma. La relativa millora quantitativa de la contractació laboral al llarg del sexenni 2003-2008 contrasta amb l'escassa qualitat del treball creat.

Les mesures de foment a la contractació indefinida a temps complet resultaren molt làbils front a la conjuntura del cicle econòmic, mentre els tipus de contracte laboral de menor estabilitat, els indefinits a temps parcial i els de fixos discontinus, segueixen trajectòries de menor declivi, els primers, o ascendent, els segons. Els contractes formatius, teòric accés al món laboral per als joves, no sols han representat una fracció molt minsa de la contractació total (sols un 0,8%), sinó que a més en els sis anys analitzats s'han reduït a la meitat. La consideració qualitativa de la contractació laboral a les Illes Balears evidencia l'escassa concertació social en termes pràctics, així com la manca d'una aposta seriosa per l'ocupació estable i de qualitat.

Gràfic 14.

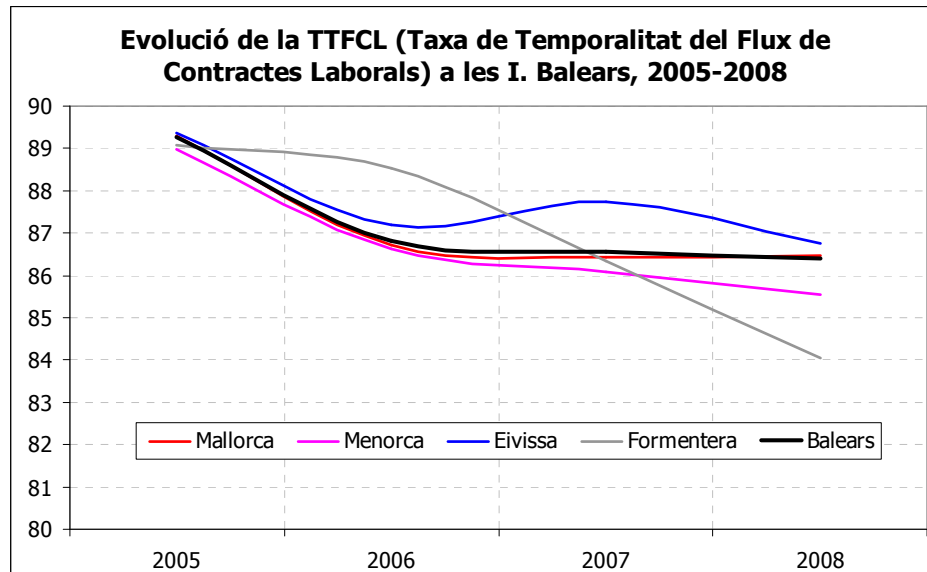
Gràfic 15.

La **Taxa de Temporalitat del Flux de Contractes Laborals** anuals per municipi del centre de treball (TTFCL) mostra l'evolució del flux de contractes laborals realitzats en el termini d'un any en cadascun dels municipis dels centres de treball. La taxa de temporalitat del flux de contractes laborals (TTFCL) en el quadrienni 2005-2008 disminuí lleugerament (d'un 89,3% a un 86,4), produint-se un punt d'inflexió el 2006 amb l'entrada en vigor de la conversió de contractes temporals a indefinits. Territorialment, en el 2008, les illes de l'Arxipèlag presentaven TTFCL semblants, tot i que l'evolució des del 2005 resultà millor a Menorca (disminució de 3,4% en TTFCL) que a Mallorca i a les Pitiüses (descensos en torn del 2,8%). A escala municipal i per a Mallorca, els termes turístics de la façana NE rebaixaren més la TTFCL que no aquells amb planta hotelera de magnitud important (Calvià, Alcúdia). Així mateix, i encara a l'illa major, l'evolució de la TTFCL fou més favorable a la majoria dels majors nuclis urbans i a Palma que no als municipis que constitueixen l'orla urbana de la capital. A Menorca, i també a escala municipal, la dinàmica de la TTFCL resultà millor a l'entorn ciutadellenc que al maonès, mentre que a les Pitiüses el municipi turístic de Sant Antoni registra encara una alta taxa de temporalitat. L'elevat grau de temporalitat en el mercat de treball de les Balears és un tret prou

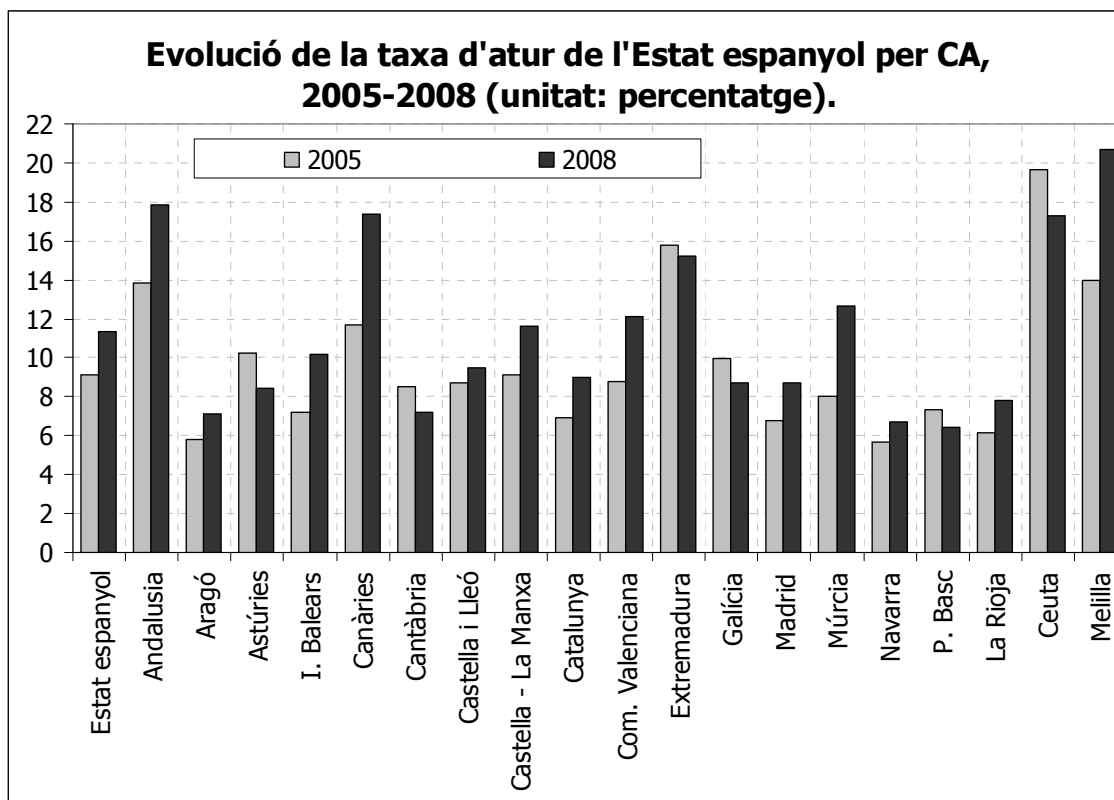
reconegut de l'activitat econòmica a la nostra comunitat autònoma, associat al predomini d'un turisme marcadament estacional, tot i que no li és exclusivament imputable.

Gràfic 16.

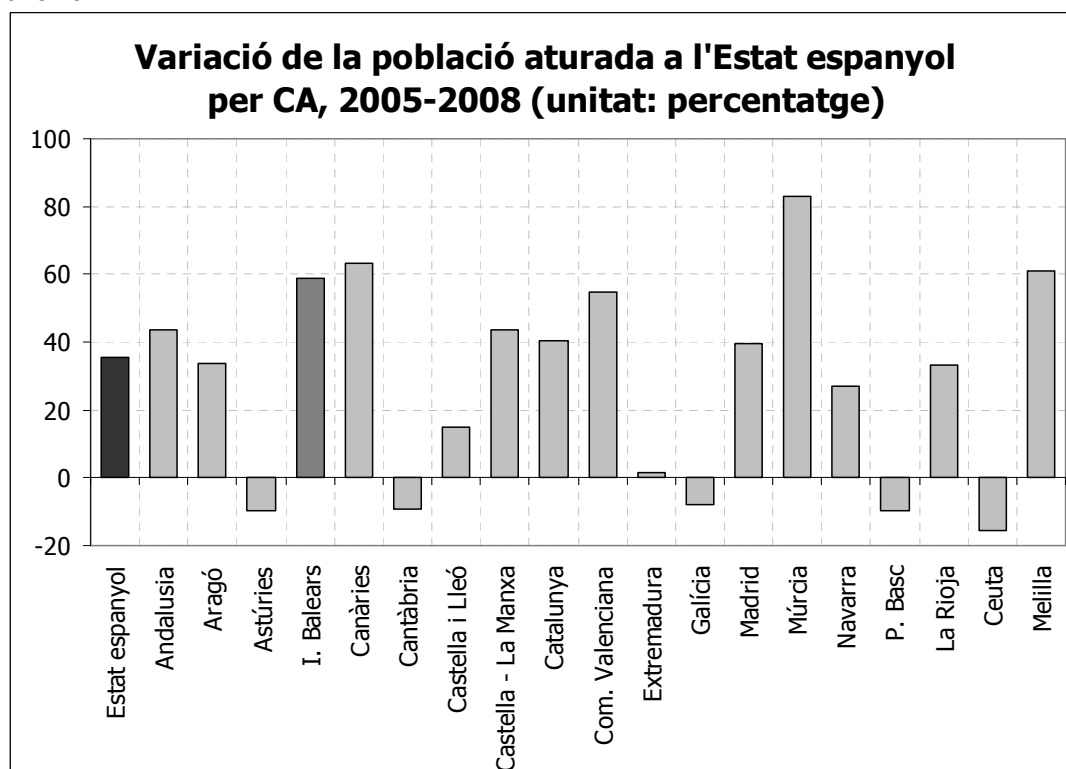

L'evolució de la **taxa d'atur** a l'Estat Espanyol resultà lleugerament positiva al llarg del trienni 2005-2007, lapse en que disminuï nou dècimes de punt. L'any 2008, amb el canvi de cicle econòmic, l'atur experimentà un empitjorament significatiu de més de tres punts percentuals, fins enfilar-se a l'11,3%. Les Illes Balears s'ajustaren bastant de a prop al context estatal, tot i que partien d'una taxa d'atur inferior a la de l'estat en el 2005 (7,2% front a 9,2) i que en el 2008 encara es situaren un punt i una dècima per sota del valor espanyol (10,2% a les Illes). S'ha passat de 1,91 milions de persones aturades a l'Estat el 2005 a 2,59 milioons el 2008, la qual cosa suposa un increment del 35,46%. Les CA on l'increment de la població aturada ha estat major, han estat aquelles que han experimentat un major dinamisme econòmic i demogràfic –sovint de la mà del turisme i la construcció–. Així, tenim que els majors increments de la població aturada es registren a: Múrcia amb un increment del 83,06% entre el 2005 i el 2008; Canàries amb un 63,15%; Melilla amb un 61,11%; Illes Balears amb un 58,79%; i la Comunitat Valenciana amb un 54,92%.

Gràfic 17.

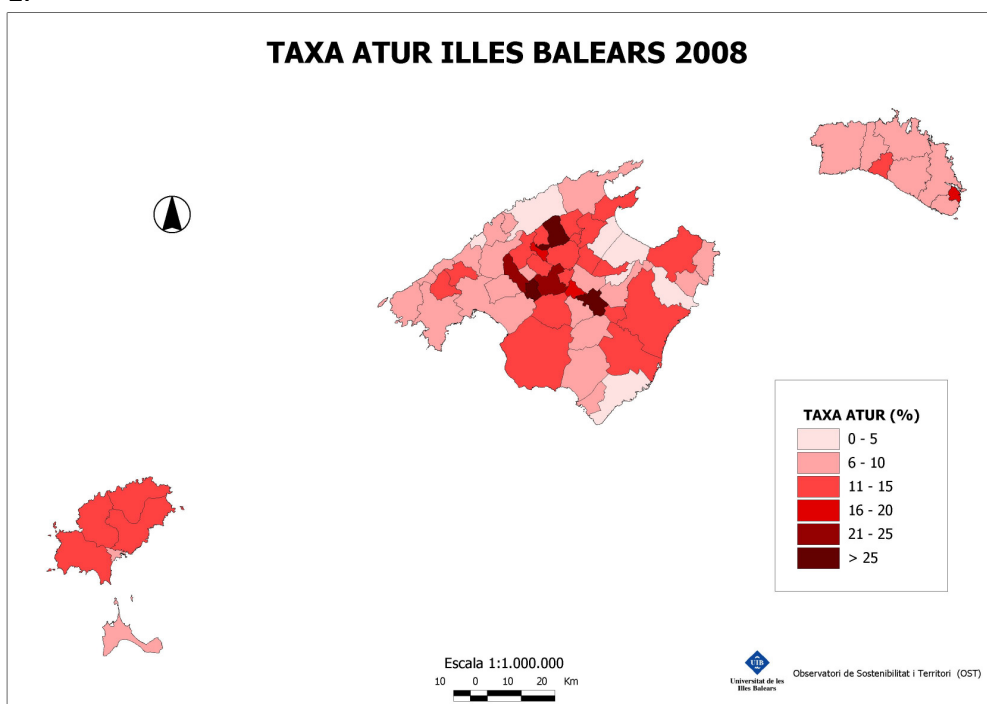

Gràfic 18.

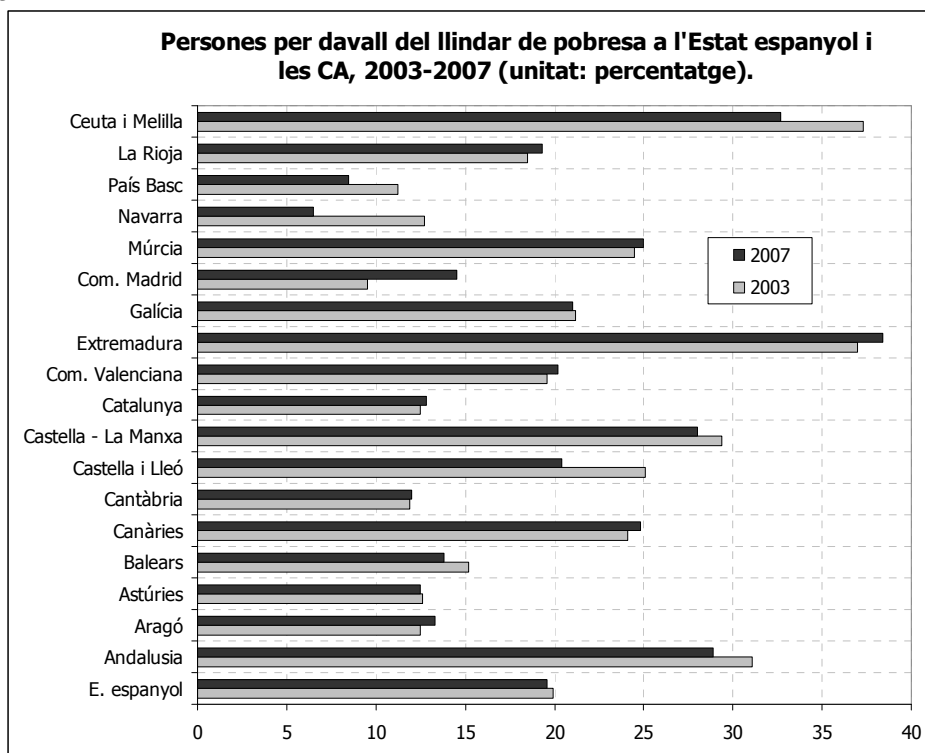
Al llarg del quadrienni 2005-2008 totes les illes de la nostra comunitat autònoma experimentaren una evolució negativa de la taxa d'atur. En l'àmbit autonòmic, les Pitiüses registren en els seus municipis taxes d'atur relativament moderades (tots els municipis entre el 10 i el 15% de població en atur el 2008), destacant en negatiu Sant Antoni de Portmany. Menorca i Mallorca han seguit evolucions consemblants en les seves taxes d'atur (des d'un 8% en el 2005 fins a un 10% en el 2008). A escala municipal i a la primera d'aquestes illes, sobresurt es Castell amb unes taxes d'atur que des del 15% han pujat fins el 20,1% en el 2008, però la majoria de municipis de la balear menor es situaven en taxes estimades d'atur entre el 8 i 12%. A la mateixa escala municipal, a Mallorca, la taxa d'atur estimada s'incrementà en 39 dels 53 municipis. A destacar que la taxa d'atur superà la mitjana dels municipis en els nuclis que constitueixen, al menys en termes de mercat de treball, la perifèria de les principals ciutats (Selva, 39,4%; Santa Maria i Sencelles, superior al 20%; Lloseta, Llubí i Vilafranca, per sobre del 12%). En canvi, Palma i, genèricament, els municipis turístics assoliren taxes d'atur més moderades (inferiors al 10%).

Mapa 2.

Entre 2003 i 2007 ha disminuït el percentatge de **població per davall del llindar de pobresa** en un 1,23% a les Illes Balears mentre que la mitjana estatal va augmentar un 4,2%. El 2007 el 13,8% de la població de les Illes Balears (uns 142,23 mil habitants), estaven per davall del llindar de pobresa. La taxa és inferior a la mitjana de l'Estat, que era d'un 19,6% en aquest mateix any (8,8 milions d'habitants).

Gràfic 19.

Gràfic 20.

